

POVODEŇ V TŘEŠTINĚ V ROCE 1938

Koncem srpna a začátkem září roku 1938 vytrvale přšelo. Řeka Morava se vylila z břehů a dosahovala nejvyššího bodu na hrázích chránících obec. Voda byla tak vysoká, že tekla přes silnici na rozcestí od obce k Mohelnici.

Hrázím kolem obce jsme věřili, proto nebyly hlídány. Avšak po půlnoci 2.září nás probudily ze spánku hasičské trubky. Československý farář v Dubicku pan Frček přivezl ve svém autě četníky, kteří nařídili, aby se celá dolní strana obce vystěhovala. Nad Padělkami, na Horních u Bohuslavic a pod Hrabovou se prolomily hráze! Ihned nastalo stěhování dobytka, prasat, koz a to nejdříve z domků na Trávníku, které vždy první a nejvíce byly ohroženy. Do rána byli lidé, dobytek a drůbež z většiny domů odstěhováni, avšak některým občanům na dolní straně obce se do stěhování nechtělo. Voda však začala náhle stoupat a nastalo všeobecné stěhování. Dobytek byl tahán ze chlévů již po pás ve vodě a proud vody byl stále silnější a zuřivější. Najednou se zjistilo, že v některých domcích na Trávníku ještě zůstali lidé: František Jarmara z čp.66, František Bednařík z čp.63 a Anežka Unzeitigová z čp.65. Tito se již pro valící se vlny nemohli dostat ze svých domů do vesnice. Pomoc z okolních obcí přišla včas, avšak teď se jednalo o záchranu tří osob. Jak je zachránit? Pod náporom vody podemleté první domky se řítily. Na koních! Vykřikli jedni. Ihned se našla skupina odvážlivců, kteří se o to pokusili. Dojeli však k mostu přes potok u transformátoru /později byl zbourán/ a dále nemohli, neboť dráty elektrického vedení byly strženy a vzniklo nebezpečí, že zachránci budou sami zabiti. Vrátili se do obce a ihned byl prováděn jiný plán. Byly svázány močůvkové bečky jako vor. Zachránci vzali dlouhé hole a jelo se. Ne však ani tak daleko, jak došli koně. V proudu se vor nedal dobře ovládat, hrozilo nebezpečí převrnutí a rozbití voru. Jedině loďka mohla zachránit výše uvedené tři občany. Ta byla dovezena na autě z Lupěného – Hoštejna u Zábřeha. Loďka vyplula ze sadu Fuksových bočně šikným směrem po proudu. Záchrana se zdařila. Opozdilci byli odvezeni jeden po druhém. Frant.Bednařík seděl na šopni /kůlně/, Frant.Jarmara na půdě svého domku a Anežka Unzeitigová došla vodou až ke stavení Bednářových čp.61. Kvůli proudu a vysoké vodě dále nemohla jít, proto vylezla na jabloň u cesty před Bednářovým domem. Tito lidé prožili hrůzu a zkázu povodně z největší blízkosti, viděli , jak jejich domky, jejich celoživotní dílo, se řítí do vody. První dva byli vysvobozeni na loďce Bohumilem Zaplětalem z čp.29. Paní Unzeitigovou zachránil voják Bohumil Srbecký společně s dalším vojínem ženijního pluku z Kroměříže.

K poledni přijeli vojáci ženijního pluku z Kroměříže a zachraňovali jen zbytky majetku ze zatopených domů. Na pontonech jezdili vesnicí, přes rybník i jeho železné zábradlí vysoké 120 cm. Z věže kostela jsme se dívali, jak padají vodou podemleté domy. V tom místě, kde se zřítíl dům, bylo najednou vidět mračno prachu a poté zavládlo hrůzné ticho.

Silnice od obce k Mohelnici a hráze na Rendléček vzdouvaly vodu. Najednou vznikl návrh prokopat silnici! Kopat hráz! Důstojník ženistů však vypočítal, že se tím sníží hladina vody nanejvýš o 2 cm, že prokopání silnice nemá valného významu. Občany však nikdo neudržel, ze strachu o své domy a v naději že je zachrání, kopali hráz do hloubky půl metru. Voda se valila průkopem v délce 100 metrů přes luka do Moravy, jejíž hladina dosahovala vrcholů břehů. Přes den svítilo a hřálo slunce. Lidé se brodili vodou k nejbližším domům. Dobytek byl umístěn na volných místech, ve chlévech, v kůlnách a hlavně uvázán u stromů v sadech na horní straně obce. Druhý den tj.3.září voda dosahovala ještě stejné výše, až teprve třetí den začala opadávat. Ti občané, jejichž domy byly uchráněny zkázy, se začali pomalu stěhovat zpět. Zastavit vodu v protržené hrázi bylo nemožné, čekalo se, až sama opadne. Zdaleko se sjížděli lidé podívat se na tu spoušť a zkázu.

Zbořené domy: Jaromíra Mertvy, čp.59

Jana Zamykala, čp.60

Františka Bednáře, čp.61

Augustina Krejčího, čp.64

Aloise Unzeitiga, čp.65

Františka Jarmary, čp.66

Karla Jarmary, starý dům, čp. 40

Jaroslava Hamala, bez čísla

Domy Jaromíra Mertvy

Jana Zamykala

Jana Vašíčka čp. 58 /nezbořen/

Dům Jana Zamykala

Dům Františka Bednáře

Dům Augustina Krejčího

Další, podemleté domy, které byly ihned podezdívány:

Františka Špalka, čp.26

obecní kovárna čp.45

Jana Vašíčka, čp.70

Filipa Krejčího, čp.31

Marie Niklové, čp.30

Antonína Freborta, čp.62

Dále stodola Jakuba Václavka čp.67. Tato nebyla dlouho opravena a podpíraly ji pilíře a trámy.

Dům Antonína Freborta čp.62

Dům Filipa Krejčího čp.31 /vpravo/. Vlevo výměnek /po válce byl zbourán/.

Při stěhování dobytka mohlo dojít k neštěstí. Jeden občan vedl na ohlávce krávu ze statku Feitů čp 32. K můstku přes potok na člupek /svah na horní konec obce/ neměl daleko. Avšak zdivočelá kráva jím smýkla před vraty statku, porazila jej a táhla vodou směrem k Háji. Tu jeden občan skočil z člupku do vody, nadběhl rozlícené krávě do cesty, zaťal jí prsty do nosu a vyvedl ji jako beránka na horní stranu obce.

Bohumil Zapletal při povodni zachraňoval spoluobčany na kanoi.

Betonové mosty přes Hlavník na silnici k Háji a k Mohelnici byly strženy. Po povodni byl postaven nouzový dřevěný most směrem k Mohelnici a rovněž přes sesutý most v Močidlách. V Močidlách byl postaven nový betonový most v r.1949. Po obsazení Sudet Němci rozstříleli sesutý most směrem k Mohelnici a již v roce 1938 nebo 1939 postavili dřevěný most. Do jeho středu umístili svůj znak říšskou orlici na tabuli. Tuto někdo v r.1944 hodil do hlavnika. Časem bývala i pokálena.

Na rozbahněných polích se 2 týdny nedalo nic dělat, jen krmení pro dobytek. Kdo tenkrát měl nasazeny zemáky na polích na dolní straně katastru obce, byl nešťastný. Shnily na poli třetí den po povodni, takže v tom roce byla o ně velká bída. Na sadbu si museli rolníci zemáky koupit. Velká škoda byla způsobena na ornici, na Kameni jen svítilo kamení. Uhynulo mnoho zvířete, zejména zajíců a koroptví.

Hlavní příčinou povodně byla provedená regulace řeky Moravy u Leštiny. Následkem toho se za lijáků voda náhle vzdula u Hrabové a Bohuslavic a na třech místech protrhla hráze. Našim hrázím věříme a kde se nám zdály slabé, později byly vyztuženy a obloženy kameny, zejména v Karaši.

Od r.1938 při záplavách hráze hlídáme i v noci. To se nám velmi vyplatilo při jarním tání sněhu v r.1940. Tehdy měli noční službu občané Antonín Krejčí a Antonín Diblík. Tito se zašli podívat o jedné hodině v noci též na hráze směrem k Bohuslavicím. Tam v jednom místě nazývaném na Hrbáče zjistili, že v hrázi víří voda. Ve světle baterky uviděli, že voda neteče ze dna hráze, ale že uvnitř hráze byl porušen Vernerův odpadový kanál. Voda jím odplavovala hlínu, v důsledku čehož se uvnitř vytvořila dutina v délce 10 m. Naštěstí povrch hráze byl promrzlý do hloubky 40 cm a jedině díky tomu se hráz ještě držela vcelku. Hráz se již začala sesouvat. Byl vyhlášen poplach v Háji. Včasným zákrokem byla dutina utěsněna slámou a před hrází v délce 20 m byly zaraženy piloty. Tak bylo zabráněno nové ledové povodni v Třeštině.

Neštěstí z roku 1938 je naší výstrahou i Vaší – budoucích občanů obce i poučením, že při povodních máme hráze hlídat a jak a kde máme stavět nové domy. V následujících letech byly zbořené domy znovu postaveny. Velkou pomocí poškozeným občanům byl darovaný stavební materiál ze starého cukrovaru u nádraží v Mohelnici. Každá poškozená rodina si mohla nabourat potřebné množství cihel a ocelových traverz. Odvoz si zajistila vlastními prostředky nebo s pomocí koňských potahů z obce. Postavení nových domů a opravy poškozených si rodiny zajišťovaly vlastními silami a

s pomocí příbuzných. Počátkem října 1938 byla Třeština, dle Mnichovské dohody zařazená v rámci Sudet do Velkoněmecké říše, obsazena německou armádou. Němečtí obyvatelé z Mohelnice se přicházeli podívat na dílo zkázy. Někteří říkali „Hitler Vám postaví domy“. Vyskytly se případy, že jednotliví němečtí občané poskytli některé poškozené rodině menší finanční dar. Avšak finanční pomoci ze strany státu se poškozeným rodinám nedostalo.

K zabránění škod v případě dalších povodní proto v budoucnu stavěte všichni z tvrdého materiálu a na co nejvyšších základech na spodní části obce, neboť nivelizační výška je nižší než řeka Morava. Je to především tím, že staletým naplavováním hlíny se zvyšují břehy Moravy.

Na stráž! V dobách nebezpečí vlasti k obraně a bližnímu k ochraně!

INFORMACI pro pamětní knihu obce Třeštiny napsal Antonín Krejčí z čp.24 v březnu 1951. Její text doplnil a opatřil fotografiemi Antonína Freborta a Filipa Krejčího.

JUDr. Miloš Frebort.

V Praze dne 15.března 2005